

หิ้งห้อยอัมพวาจากอดีตสู่ปัจจุบัน

นางสาวปาจรีย์ พาชอบ

นางสาวเพลงพิน วงษ์เอกอินทร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยตามคลองอัมพวาตั้งแต่ก่อนและหลังการเกิดตลัดน้ำอัมพวา และเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินริมคลองอัมพวา โดยศึกษาพื้นที่บริเวณ คลองวัดปากง่าม คลองวัดจุฬามณี คลองวัดลังกา คลองผีหลอก อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วิธีการวิจัยเป็นการผสมผสานวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการเก็บค่าพิกัดจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยในปัจจุบัน การแปลภาพถ่ายทางอากาศในปี 2538 ปี 2545 และปี 2557 ประกอบการสำรวจภาคสนามโดยตรง ข้อมูลเชิงปริมาณรวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยริมคลองเพื่อระบุจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยในอดีต และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยเปรียบเทียบจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยในอดีตกับปัจจุบัน และวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 5 ประเภทได้แก่ พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ถนน และพื้นที่อื่นๆโดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามระยะขอบเขต 100 เมตร 300 เมตรและ 500 เมตรจากคลอง

ผลการวิจัย พบว่าก่อนเกิดตลัดน้ำอัมพวาพบจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยทั้งหมด 76 จุด โดยคลองที่มีจุดรวมตัวของหิ้งห้อยมากที่สุดคือ คลองวัดจุฬามณีทั้งหมด 35 จุด รองลงมาได้แก่ คลองวัดลังกา คลองผีหลอก และคลองวัดปากง่าม มี 21 จุด 11 จุดและ 9 จุดตามลำดับ ส่วนหลังเกิดตลัดน้ำอัมพวามีจุดการรวมตัวของหิ้งห้อยทั้งหมด 33 จุด ซึ่งคลองที่มีจุดรวมตัวของหิ้งห้อยมากที่สุดคือ คลองวัดลังกา 14 จุด รองลงมาได้แก่ คลองผีหลอกมี 9 จุด คลองวัดจุฬามณีมี 7 จุด และคลองวัดปากง่ามมี 3 จุด จากการเปรียบเทียบจุดรวมตัวของหิ้งห้อยก่อนและหลังการเกิดตลัดน้ำอัมพวาพบว่า จุดรวมตัวของหิ้งห้อยลดลงร้อยละ 56.58 โดยคลองวัดจุฬามณีมีการลดลงของจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยมากที่สุด 28 จุด คิดเป็นร้อยละ 80.00 และคลองผีหลอกมีการลดลงของจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยน้อยที่สุด 2 จุด คิดเป็นร้อยละ 18.18 สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินก่อนเกิดตลัดน้ำอัมพวา ปี 2538 และหลังการเกิดตลัดน้ำอัมพวา ปี 2545 และปี 2557 มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.71 ร้อยละ 75.12 และร้อยละ 68.88 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า พื้นที่เกษตรกรรมในอำเภออัมพวามีแนวโน้มลดลง โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างมากที่สุด โดยเฉพาะระยะ 100 เมตรจากคลอง คิดเป็นร้อยละ 12.78 ส่วนการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ระยะ 300 เมตรและ 500 เมตร มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างมากที่สุดเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 8.71 และร้อยละ 8.13 ตามลำดับ ซึ่งการ

เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความสอดคล้องกับการลดลงของหิ้งห้อยในคลองอัมพวา เนื่องจากความเป็นเมืองทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลง จึงมีข้อเสนอแนะให้มีความร่วมมือกันระหว่างชุมชน นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันอนุรักษ์บริเวณที่มีการลดลงของจุดที่มีการรวมตัวกันของหิ้งห้อยรวมถึงการช่วยกันรักษาความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ สภาพแวดล้อม เพื่อเอื้อให้หิ้งห้อยยังคงมีอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: หิ้งห้อย การใช้ประโยชน์ที่ดินและอัมพวา